

3. Шевченко Тарас Григорович. Зібрання творів: У 6 т. – К., 2003.– Т. 1: Поезія 1837–1847.– С. 348–354; С. 737–740.

4. Сухомлинський В.О. Сто порад учителеві / В. О. Сухомлинський // Сухомлинський В.О. Вибрані твори : в 5 т. / ред. кол. : О.Г. Дзевєрін, М. М. Грищенко, С. П. Заволока та ін. – К. : Рад. школа, 1976. – Т. 2. – С. 419–654.

5. Українська педагогіка в персоналіях: кн.1: Навч. Посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. – 624 с.

6. Філософія освіти: Навчальний посібник / За заг. ред. В. Андрущенко, І. Предборської. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 330 с.

УДК 37.011.3-051:78(=161.2)-027.63(092) (477)

Козачук О. С.

ЕРНЕСТ ЄДЛІЧКА: ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ВИДАТНОГО ПЕДАГОГА

Стаття присвячена пам'яті видатного українського педагога-музиканта Ернеста Алоїзовича Єдлічки. Подаються стислі відомості про його життєвий шлях та творчу діяльність. Висвітлюються матеріали щодо музичного оточення та контактів митця. Спираючись на матеріали дослідників щодо надзвичайно плідної для вітчизняної піаністичної школи мистецько-освітньої діяльності, П. Луценка (одного з вихованців педагога), автор зробив спробу визначення значущості внеску Е. Єдлічки у розвиток та формування української фортепіанної школи кінця XIX – початку XX століття.

Ключові слова: Єдлічка, педагог, піаніст.

Статья посвящена памяти выдающегося украинского педагога-музыканта Эрнеста Алоизовича Едлички. Даются краткие сведения о его жизненном пути и творческой деятельности, освещаются материалы к музыкального окружения и контактов художник. Операясь на материалы исследователей, касающихся чрезвычайно плодотворной для отечественной пианистической школы художественно-образовательной деятельности, П. Луценка (одного из воспитанников педагога), автор пытается определить значимость вклада Э. Едлички в развитие и формирование украинской фортепианной школы конца XIX – начала XX века.

Ключевые слова: Едличка, педагог, пианист.

The article is dedicated to the memory of the outstanding Ukrainian teacher-musician Ernest Jedlička. Served brief information about his life path and creative activities. Highlights the materials to the musical environment and contacts of the artist. Based on materials of researchers to be extremely fruitful for the domestic pianistic school of artistic and educational activities, P. Lutsenko (one of the pupils of the teacher), the author made an attempt to determine the significance of the contribution of E. Jedlička in the development and formation of the Ukrainian piano school of the late XIX – early XX century.

Keywords: Jedlička, teacher, pianist.

Нещодавно виповнилось 160 років від дня народження видатного педагога-музиканта Ернеста Алоїзовича Єдлічки, який відіграв значну роль у підготовці національних музичних кадрів та зробив вагомий внесок у розвиток української фортепіанної школи. Ім'я його, на жаль, маловідоме широкому колу музичної громадськості та шанувальникам музичної культури України. А воно варте уваги хоча б тому, що серед учнів Е. Єдлічки засновник Харківської фортепіанної школи XX століття, перший завідувач кафедрою спеціального фортепіано, а згодом ректор Харківської консерваторії - П.К. Луценко, діяльність якого дала українській фортепіанній школі блискучу низку піаністів-педагогів (М. Ітігіна, Н. Ландесман, В. Петров, Л. Сагалов, В. Топілін та ін.). Серед музичних нащадків Єдлічки

третього покоління, його «учнівських правнуків» - Г. Гельфгат, В. Крайнев, В. Лозова, В. Муравський, В. Сечкін, В. Шукайло. Хоча ім'я Е. Єдлічки відоме з творчої біографії П. Луценка, проте будь-яких подробиць що до творчого шляху та педагогічної діяльності митця надається небагато. У вітчизняній музикознавчій літературі ім'я наставника П. Луценка знаходимо у роботах В. Бойко, О. Вітовського; Г. Ігнатченко, Л. Лисенко; Л. Лисенко. Стислі біографічні відомості про Е. Єдлічку подано у словниках І. Лисенка, І. Павловського, Г. Рімана, В. Щепакіна. Відтак вважаємо за необхідне розглянути у загальних рисах основні періоди художньо-творчого шляху Е. Єдлічки, визначити творче оточення і контакти митця, його внесок у розвиток української фортепіанної школи.

Народився Ернест Алоїзович Єдлічка 24 травня 1855 року у Полтаві в родині видатного українського музиканта. Дитячі та юнацькі роки педагога-музиканта пройшли у неповторній культурно-освітній атмосфері «українських Афін», як тоді називали губернське місто Полтаву. Тут народжувались українська літературна мова, національний театр, самобутнє народне мистецтво і вітчизняна класична музика. Тут працювали найвизначніші представники української культури, науки та освіти. Аматори музики влаштовували благодійні концерти, зі сцени Дворянського зібрання звучали музичні твори В. Белліні, К. Вебера, Ф. Давида, Дж. Доніцетті, Ф. Ліста, Л. Мейера, Дж. Мейєрбера, З. Тальберга, Ф. Шопена, Р. Шумана та ін. Серед визначних подій полтавського періоду життя Е. Єдлічки відзначимо гастрольні виступи М. Дмитрієва-Свечіна, О. Дрейшока, Д. Леонової. В музичному побуті старовинного міста, мешканці якого славились високим мистецьким смаком і прекрасним и голосами, звучала українська пісня.

Середовище, у якому зростав і виховувався маленький Ернест, було сприятливим для розвитку його творчих здібностей. Виріс у сім'ї, де музика була стрижнем життя. Батько майбутнього митця, Алоїз Венцеславович Єдлічка, був людиною багатогранної мистецької обдарованості та кипучої діяльності і майже піввіку своєї невтомної праці віддав служінню українській музичній культурі. Педагог, піаніст, фольклорист, хормейстер, композитор, співак, культурно-громадський діяч - він прекрасно знав нотну літературу, організовував у губернському місті музичні вечори, брав найактивнішу участь у благодійних концертах і був справжньою знахідкою для музичної Полтави. Дядько майбутнього митця, Венцеслав Венцеславович Єдлічка – педагог, громадський діяч, композитор (автор струнного квартету за мотивами опери Дж. Мейєрбера «Пророк»). Яскраво обдарованою була також і сестра майбутнього митця - Катерина Алоїзівна Єдлічка.

Грі на фортепіано Ернест навчався під керівництвом батька, який дав своєму сину ґрунтовну домашню освіту, пестував талант майбутнього педагога-музиканта дбайливою рукою майстра вихованого у кращих художньо-педагогічних традиціях європейської музичної школи і заклав основи формування Єдлічки-піаніста. Мистецтво гри на фортепіано Єдлічка-старший опановував у Празькій консерваторії під керівництвом Б. Вебера, (виплеканого Й. Фоглером), який виховував своїх учнів на творчості Й. Баха, М. Клементі, В. Моцарта і досягав у своїй педагогічній діяльності блискучих результатів (серед його вихованців І. Мошелес). Могутнім виховним засобом у формуванні художнього смаку та музично-естетичних принципів Єдлічка-старшого були також виступи Ф. Ліста та В. Томашека, гру яких свій час мав можливість слухати у столиці Чехії. Згодом вдосконалював свою виконавську майстерність у північній Італії, де працював «піаністом у оркестрі», спілкувався з видатними представниками музичної культури Західної Європи і був гарячим шанувальником творчості Ф. Шопена.

Середню освіту Єдлічка-молодший здобув у найстарішому середньому навчальному закладі Полтави – Першій чоловічій гімназії, яка славилася своїми культурно-освітніми традиціями. За спогадами М. Старицького, вихованця навчального закладу 60-х років, порівняно з рівнем інших аналогічних закладів: «... по розумовому і громадському розвитку... гімназія стояла незрівнянно вище та випускала вихованців із найбільш солідним розумовим багажем і з прогресивно гуманним світоглядом» [11, с.19]. У різні роки існування навчального закладу тут працювали – П. Бодянський, Л. Боровиковський, М. Вербицький, А. Глушановський, О. Кониський, С. Стеблін-Камінський, О. Стронін, Ф. Ткаченко,

Ф. Шпаковський та ін. Тут вчилися видатні представники творчої інтелігенції та культурно-громадські діячі України: історики – М. Драгоманов, І. Павловський, поети – Л. Боровиковський, Л. Глібов, В. Самойленко, письменники – В. Горленко, В. Кулик, М. Старицький, вчені — О. Котляревський, М. Остроградський, М. Пильчиков та багато ін.

Навчаючись у Полтавській гімназії, Єдлічка виявив не аби яке захоплення точними науками і згодом вступає на фізико-математичний факультет Санкт-Петербурзького університету, який закінчує у 1876 році. Але «музика математичних величин» не стала головною справою його життя. У 1876 році Єдлічка вступає на старше відділення Московської консерваторії, яку закінчує у 1880 році по класу К. Кліндворта та М. Рубінштейна. Умови навчання у навчальному закладі були дуже сприятливі для художнього зросту обдарованого юнака. Спілкуючись на протязі чотирьох років з славетними майстрами, мав можливість слухати їх гру, порівнювати методи роботи обох викладачів, набувати безцінний досвід для своєї майбутньої діяльності. Видатні артисти, фортепіанно-педагогічні принципи яких протягом багатьох років Єдлічка буде втілювати у життя та плідно розвивати, стали для українського митця зразком музично-педагогічної майстерності і залишили глибокий слід у його творчій біографії.

Позитивним для розвитку мистецької особистості Єдлічки був також вплив й студентського середовища. Серед вихованців учбового закладу визначні у недалекому майбутньому віртуози, викладачі, артисти оркестрових колективів, солісти оперних театрів, музично-громадські діячі, які згодом прийматимуть активну участь у розбудові української музичної культури, сприятимуть розвитку і становленню української професійної музичної освіти. Серед них у першу чергу треба згадати Рост. Геніку, П. Данильченко, Н. Калиновську, О. Левицьку, О. Хіміченко; серед студентів старшого покоління – О. Вонсовську, Г. Мороз-Ходоровського, К. Мясоедову; молодшого – Г. Любомирського.

За спогадами О. Левицької, живого свідка найцікавіших подій життя консерваторії 1874-1880 років, талановитий полтавчанин входив до групи «видатних учнів» та «чудових музикантів» навчального закладу [1]. Він любив сцену і як «талановитий музикант» користувався успіхом у студентському середовищі. Приймав активну участь в учнівських музичних вечорах, які щосереді проходили у Великому концертному залі консерваторії. Виступав не лише як соліст, а й ансамбліст: «частіше за інших» (поряд з А. Брандуковим, П. Данильченко, Е. Шайкевичем) з'являвся на концертній естраді у складі тріо, квартетів, секстетів. Успішною була також і концертмейстерська діяльність обдарованого юнака - поряд з М. Кленовським та С. Танєєвим проводив велику роботу при підготовці першої історичної постановки «ліричних сцен» П. Чайковського, яку за бажанням автора було здійснено силами студентів у стінах Московської консерваторії. Прем'єра під орудою М. Рубінштейна, першого диригента-інтерпретатора музично-сценічного твору Чайковського, відбулась з великим успіхом 17 березня 1879 року в Малому театрі у присутності автора, Ант. Рубінштейна, Г. Лароша і започаткувала довге та щасливе сценічне життя найулюбленішому оперному опусу П. Чайковського.

Яскраві артистичні та концертно-виконавські дані визначили місце Е. Єдлічки у групі найталановитіших студентів-піаністів музичного закладу. Разом з П. Бертенсон-Воронець, О. Зілоті, М. Унтіловою (кл. М. Рубінштейна), О. Лавровою (кл. К. Кліндворта) він неодноразово брав участь у найвідповідальніших публічних виступах, грав у присутності найповажніших гостей консерваторії. 9 лютого 1880 року виступав у благодійному концерті, кошти від якого були призначені на користь малозабезпечених студентів консерваторії (за свідченням першого історіографа навчального закладу М. Кашкіна «концерт пройшов блискуче») [8, с.39]. А 1 квітня 1880 року мав честь грати в присутності Голови ІРМТ та найсіятельнішого покровителя Московської консерваторії великого князя Костянтина Миколайовича.

У травні 1880 року, це був останній випуск за життя М. Рубінштейна, Е. Єдлічка закінчив курс «з дипломом». У зв'язку із збільшенням бажаючих навчатися у консерваторії, у закладі виникла потреба у розширенні та поповненні педагогічного складу консерваторії. Як «відмінного піаніста» та перспективного педагога-музиканта, 25-річного полтавчанина

відразу запросили на посаду викладача по класу спеціального фортепіано. Серед молодих за віком колег Е. Єдлічки – А. Аренський, В. Вільборг, А. Галлі, Ф. Гедіке (дядько М. Метнера), О. Зілоті, О. Нейтцель, В. Сафонов, С. Танєєв. До 1887 року Єдлічка суміщає у своїй діяльності роботу викладача та концертмейстера, активно займається також і виконавською діяльністю. За визначенням М. Кашкіна, це був «гарний піаніст, який з успіхом виступав у численних концертах в Росії та за кордоном» [8, с.70]. Можливо, від'їзд К. Кліндворта до Берліну (1881), де він згодом відкрив свою музичну школу, спілкування з О. Нейтцелем, який свого часу навчався у Німеччині у Т. Куллака, стали для Єдлічки поштовхом до пошуку нового простору, максимально сприятливого для подальшого вдосконалення та реалізації своїх творчих можливостей.

Наприкінці XIX – початку XX століття митців з усіх кінців Європи та Америки Берлін приваблював розмахом та інтенсивністю музичного життя, великою кількістю концертних залів та високим рівнем культури слухацької аудиторії: За сезон тут організовувалася величезна кількість виступів симфонічних оркестрів, широко була представлена у концертах хорова та вокальна музика, серіями проводилися вечори провідних камерно-інструментальних ансамблів Європи. З величезним успіхом у концертних залах Берліну відбувалися виступи Д. Ахшарумова, М. Букиніка, А. Виноградського, М. Казанлі, П. Щуровського, життя та творча діяльність яких були пов'язані з Україною. Та «поза конкурсом» були представлені у Берліні виступи піаністів, які влаштували у німецькій столиці справжнісіньку «арену для змагань» (Д. Альбер, Ф. Бузоні, Л. Годовський, В. Дютш, Ем. Зауер, І. Левін, С. Ментер, М. Мошковський, С. Познанська, В. Тіманова та ін.). З великою чуйністю та уважністю сприймала берлінська публіка виступи таких «юних геніїв» як М. Гюньзбург, Віанна да Мотта, Арт. Рубінштейн, П. Шаліт. Перемогти саме у цьому музичному центрі Європи мало надзвичайно велике значення для артистичної долі та репутації музиканта, тому що він автоматично ставав «героєм і володарем слави та багатства» також і в інших країнах світу.

Після успішних гастролей у Німеччині (1886-1887) Єдлічка приймає важливе для своєї творчої біографії рішення і обирає Берлін, місто інтенсивного художнього життя та «музичної перепродукції», (за влучним висловом кореспондента РМГ), місцем свого постійного перебування. Музичний світ Берліну з прихильністю зустрів учня К. Кліндворта та М. Рубінштейна. У Берліні мистецька діяльність Єдлічки досягла найбільшого розквіту, він домігся успіху й загального визнання, ім'я його користується авторитетом та пошаною. Він широко розгортає музично-просвітницьку діяльність, виступає з концертами, проводить музичні вечори, багато сил і часу віддає співпраці з пресою, на сторінках якої друкуються його музикознавчі статті. Завдяки виключній енергії та відданості своїй справі, широкому світогляду та глибокій музичній ерудиції, чутливості художньої природи що до сприйняття особливостей нового мистецького середовища, Єдлічка знаходить свою творчу нішу, стає повноправним членом музичної громади німецької столиці і, за ствердженням В. Корганова, поряд з такими «корифеями музики» як Д'Альбер, М. Брух, Ф. Бузоні, Л. Годовський, І. Йоахим, С. Ментер, О. Флейшер, К. Шарвенка, Р. Штраус, своєю присутністю впливає на місцеве музичне життя [9, с. 430].

Неодноразово зустрічаємо ім'я Єдлічки на сторінках щоденника П. Чайковського, який у січні, лютому 1889 року у рамках другого артистичного турне за кордон (Кельн, Франфурт, Дрезден, Женева) відвідав також і Берлін. Перебування геніального композитора у столиці Німеччини стало справжнім святом для його старих друзів. На честь поважного гостя К. Кліндворт, «пречудовий знавець музики» і досвідчений редактор, мистецький хист якого високо цінував П. Чайковський (композитор присвятив йому Капріччіо ор.8, 1870 р. та Сонату ор. 37, 1878 р., першим виконавцем якої був М. Рубінштейн), влаштував музичний вечір. Програма домашнього зібрання складалася виключно із творів геніального композитора. Ласкава посмішка Геби-Генрієти Кліндворт (дружини К. Кліндворта), гостинне частування, яким славилася господиня дому ще за часів перебування у Москві, щире спілкування, спогади про роботу у Московській консерваторії додали тепла до невимушеної атмосфери артистичного зібрання. «Вечір у Кліндворта. Дуже приємно і зворушливо. Вечеря

з Арто, Бокамі, Єдлічкою і т. ін. у *Bellevue...*», - такий лаконічний запис зробив П. Чайковський у своєму щоденнику 15/27 лютого 1889 року після повернення додому [5, с. 225].

На початку грудня 1893 року музична громадськість Берліну тепло зустрічала Ант. Рубінштейна. Для викладачів і вихованців музичних навчальних закладів німецької столиці уславлений митець дав три сольні монографічні концерти, програма яких складалася з власних творів. У виконанні автора прозвучали його опуси для фортепіано (від оп. 2 до оп. 109), а також транскрипції танців з опер «Фераморс», «Демон» (це був останній публічний виступ Ант. Рубінштейна-піаніста у Берліні). У 1895 році в пам'ять Ант. Рубінштейна (ймовірно, це було пов'язано з річницею від дня смерті визначного музиканта та культурно-освітнього діяча) Е. Єдлічка дав у Берліні свій сольний концерт.

З великою повагою та глибокою симпатією ставився Єдлічка до М. Балакірева, якого у травні 1899 року було відряджено до Берліну на святкування урочистостей, присвячених пам'яті М. Глінки (серед членів урядової делегації були також О. Танєєв, М. Казанлі та інші особи). На честь високошанованого митця Єдлічка організує у своєму будинку музичний прийом. Балакірев відчував деякий неспокій напередодні зустрічі та першої репетиції з симфонічним оркестром. Розмови точилися навколо майбутнього концерту, програма якого складалася з симфонічних та музично-сценічних творів Глінки. Але хвилювання виявилися марними. Концерт пройшов з великим успіхом. У нарядній Beethoven-Saale був присутній увесь музичний світ Берліну, диригента викликали «багато й гаряче». Відношення Е. Єдлічки до М. Балакірева і у подальшому залишилося найщирішим. Він активно популяризував у Німеччині творчість видатного митця, включав його фортепіанні опуси на українську тематику до програм своїх вихованців, сповіщав засновника Могучої Кучки про сценічну долю його творів. «У минулому місяці [в Берліні] П.К. Луценко виконав у своєму концерті Вашу «Думку» і мав величезний успіх», - писав Е. Єдлічка у одному із листів у квітні 1902 року до Петербургу [2, с. 429].

У Берліні на всю широчінь розкривається педагогічний хист Е. Єдлічки. За не таким вже і довгий час роботи у Німеччині митець блискуче вияв себе у сфері педагогічної діяльності. Він стає визнаним фахівцем, «одним з видатних музичних педагогів» німецької столиці, а ім'я його – відомим за межами Німеччини [6, с. 716]. До 1898 обіймав посаду професора у консерваторії К. Кліндворта - Кс. Шарвенки, яка вважалася «кращою» серед приватних музичних навчальних закладів одного з центрів науково-музичної думки Німеччини, а згодом у консерваторії Ю. Штерна – найбільш «популярної» та багаточисленної за учнівським контингентом (на 1901-1902 навчальний рік кількість учнів сягала більше ніж 800 осіб). І у подальші роки ці два музичних навчальних заклади (поряд з Державною консерваторією) зберегли репутацію найвідоміших і найкращих шкіл Берліну. За роки свого існування консерваторія Штерна, біля витоків заснування якої у 1850 році стояли Т. Куллак (уч. К. Черні) та А. Маркс, здобула широке визнання музичної громадськості міста ґрунтовністю постановки навчального процесу. Успіхам навчального закладу сприяли організаційна діяльність її засновників та перших директорів, які залучили до педагогічної роботи відомих музикантів. Серед них були такі визначні представники німецької музичної культури як Р. Брайтхаупт, Г. фон Бюлов, Х. Гольдшмідт, Б. Ейснер, К. Кліндворт, А. Маркс, М. Мошковський, Р. Філіпп, Г. Холлендер, К. Шарвенка, П. Шарвенка, А. Шьонберг та ін. Високий професійний рівень та творчі досягнення консерваторії у сфері підготовки молодих музикантів отримали високу оцінку не лише у Німеччині, а й у країнах Європи та Америки. Серед її вихованців – А. Адамян, К. Аррау, Б. Вальтер, І. Дубіска, Г. Камінський, Г. Катуар, Я. Куклес, Е. Фішер, А. Хейфіц. З діяльністю консерваторії нерозривно пов'язані шляхи і української музичної культури. Крім Е. Єдлічки, тут працювали І. Бармас, С. Борткевич, А. Глен, В. Кіпа, П. Луценко та ін. Із стін закладу вийшли такі відомі українські музиканти як Ю. Голишев, Н. Ландесман, П. Луценко, І. Недільський та ін.

Єдлічка викладав на вищому відділенні консерваторії і проходив зі студентами курс віртуозної гри, займався художнім вдосконаленням сформованих і технічно підготовлених музикантів. Про високий рівень фахової майстерності, великий авторитет піаніста-педагога

та популярність його імені свідчить той факт, що до класу митця вступали найталановитіші учні з-за кордону.

У 1895 році з наміром вдосконалення виконавської майстерності до Єдлічки приїхала випускниця Московської консерваторії А. Хейфіц (кл. П.Ю. Шлецера). Це саме та яскраво обдарована студентка («ч у д о в и й т а л а н т» за визначенням О. Зілоті), яка за часи навчання у Московській консерваторії при переході з молодшого відділення до старшого виявила бажання займатися у проф. О. Зілоті, що призвело до гучного конфлікту між директором консерваторії і молодим митцем, який на знак протесту проти авторитарного режиму О. Сафонова пішов з навчального закладу... У 1898 році з Харкова для завершення музичної освіти до Єдлічки приїхав найталановитіший вихованець Харківського музичного училища (кл. А. Шульца-Евлера) П. Луценко, який близько двох років вдосконалював свою майстерність під керівництвом видатного педагога-музиканта. Тісне творче спілкування з П. Луценком продовжувалось і у подальші роки. Тільки для «улюбленого дітища» можна було зробити те, що зробив згодом Єдлічка для свого вихованця. У 1900 році, після того як П. Луценко екстерном здобув звання «вільного художника» у Петербурзькій консерваторії, Е. Єдлічка запрошує свого учня на посаду асистента Штернської консерваторії. Луценко повертається до Берліну, одержує самостійний клас, викладає у консерваторії поряд зі своїм професором, який підтримкою, порадами, багатим досвідом надає дійову допомогу у пошуках засобів і прийомів індивідуального творчого вияву свого вихованця, а також сприяє налагодженню творчих контактів Луценка у музичному світі Берліну. Зустріч з Єдлічкою, навчання у класі відомого педагога-музиканта, багаторічне тісне спілкування з наставником вирішили головне у долі молодого митця – він мав змогу узагальнити досвід західноєвропейських музичних шкіл, збагативши ним, згодом, харківські піаністичні традиції.

У своїй педагогічній роботі П. Луценко домігся високих результатів і залишив після себе «колосальну живу спадщину – цілу плеяду цінних музикантів-піаністів та викладачів», які стали обличчям української фортепіанної школи та визначили вектор розвитку української музичної культури ХХ століття [12, с. 51-52].

Успіхи учня – це також успіхи його наставника. Насіння, яке Єдлічка сіяв щедрою рукою досвідченого педагога, дало рясні сходи і багатий врожай. Серед берлінських вихованців П. Луценка, «учнівських внуків» Єдлічки – канадський піаніст А. Лаліберте, який набув всесвітньої слави як пропагандист творчості О. Скрябіна, та Н. Ландесман. Після закінчення Штернської консерваторії вона склала іспит на звання «вільного художника» у Московській консерваторії (1915) і очолювала згодом кафедру спеціального фортепіано у Харківській консерваторії. За високий професіоналізм у концертній та педагогічній діяльності отримала вчене звання професора. Серед харківських учнів П.К. Луценка, «учнівських внуків Е. Єдлічки», викладач Харківської консерваторії, завідувач кафедри спеціального фортепіано Київської державної консерваторії імені П. Чайковського - В. Топілін, який виховав для української музичної культури плеяду високоосвічених митців (В. Новіков, М. Легоцький, С. Шабалтіна, О. Вітовський, В. Муравський та ін.).

Художньо-творчий шлях Ернест Єдлічка розпочав аматором музики у тихій, провінційній Полтаві, а закінчив фахівцем європейського рівня у Берліні – місті Т. Куллака, А. Маркса та Дж. Меєрбера (помер 3 серпня 1904 року, Берлін). Ще за життя Е. Єдлічки його ім'я та стислі біографічні відомості було подано в широко відомому музичному словнику Г. Рімана. Досліджуючи музичне життя Берліну початку ХХ століття, В. Корганов включає ім'я Єдлічки до низки представників блискучої плеяди визначних майстрів Європи та світу, перелік самих лише імен яких являє собою живу історію світової музичної культури кінця ХІХ початку ХХ століття: Д'Альбер, Ф. Бузоні, Л. Годовський, Й. Гофман, Е. Ізаї, Ем. Зауер, Я. Кубелик, І. Левін, С. Ментер, М. Розенталь, В. Сапельников, Сарасате, К. Шарвенка та ін. (список, який наводить у своїй музикознавчій розвідці В. Корганов, подаємо з деякими скороченнями) [9, с. 430-436].

Ім'я Е. Єдлічки знаходимо у списку славетних вихованців Московської консерваторії, матеріали з нагоди 50-річного ювілею якої було розміщено на сторінках РМГ (1916). До

групи видатних музикантів, «які проявили себе в музичному світі», «відіграють або відігравали видатну роль у нашому музичному житті» зазначено: С. Барцевич, П. Бертенсон-Воронець, А. Брандуков, В. Вільшау, О. Галлі, Рост. Геніка, Р.М. Глієр, О. Гольденвейзер, О. Гречанинов, Е. Єдлічка, Ем. Зауер, О. Зілоті, О. Зограф, О. Ігумнов, М. Кастальський, М. Кленовський, М. Климентова, І. Левін, В. Орлов, Г. Пахульський, С. Ляпунов, А. Печніков, М. Пресман, С. Рахманінов, О. Скрябін, С. Танєєв, В. Тютюнник, Д. Шор та ін. [15, с. 637].

До «великих музикантів-педагогів» поряд з Ф. Лістом, К. Таузігом, Ф. Бузоні, М. Рубінштейном, А. Шульцом-Евлером зазначають Ернеста Єдлічку автори статті, присвяченої творчій діяльності П. Луценка [7, с. 15].

Прикметною є перемога В. Сечкіна, «музичного правнука» Е. Єдлічки (кл. Н. Ландесман), на 3-му Всесвітньому фестивалі молоді та студентів у Берліні (1951 р., I премія), у місті, де багато років Ернест Алоїзович успішно займався викладацькою діяльністю і здобув визнання музичної громадськості столиці Німеччини. Символічно виглядає також у мистецькій біографії Е. Єдлічки впевнена перемога його іншого «музичного правнука» В. Муравського (кл. В. Топіліна) на 10-му, ювілейному, Міжнародному конкурсі піаністів імені Бедржиха Сметани у Градець-Кралове (1973 р., Чехія) на історичній прабатьківщині визначного музичного педагога. В. Муравський завоював тоді одразу дві премії – звання лауреата і диплом Першого ступеня та спеціальний приз чеської музичної критики за краще виконання творів Бедржиха Сметани, який вперше за всю історію конкурсу був присуджений зарубіжному виконавцеві [4, с. 3].

На нашу думку, вище наведені матеріали можуть свідчити про значущість мистецько-освітницької діяльності Е. Єдлічки для України. Він народився і виріс на Полтавщині. У студентські роки обертався у середовищі, до кола якого входили найталановитіші представники української молоді. Займався у класах найвизначніших педагогів, вихованці яких зробили великий внесок у справу розбудови української музичної культури. У Німеччині тісно спілкувався з видатними діячами музичної культури, творча діяльність яких була міцно пов'язана з Україною. Він відіграв надзвичайно важливу роль у творчій долі свого вихованця, засновника Харківської піаністичної школи П. Луценка, максимально сприяв реалізації його творчої особистості і сприяв входженню талановитого музиканта у музичний простір Європи та світу. Педагогічна спадщина Е. Єдлічки, яку він залишив після себе у особі П. Луценка та блискучої плеяди його вихованців, вагомий внесок у розвиток української музичної культури. Він причетний до процесу розвитку та формування української фортепіанної школи. Його ім'я органічно пов'язане з розвитком української культури кінця XIX початку XX століття. Настав час для глибокого дослідження і аналізу художньо-творчого шляху Е. Єдлічки, об'єктивної оцінки його музично-педагогічної діяльності і вшанування пам'яті визначного педагога-музиканта.

Література

1. Амфитеатрова-Левицкая А.Н. Воспоминания / Воспоминания о Московской консерватории / Сост. и коммент. Е.Н. Алексеевой и Г.А. Прибегиной. Общ. ред. А.В. Туманиной. – М.: Музыка, 1966. – С. 100.
2. Балакирев М.А. Летопись жизни и творчества / Сост. А.С. Ляпунова и Э.Э. Язовицкая. – Л.: Музыка, 1967. – С. 429.
3. Букин М. Музыкальная жизнь Берлина // Русская Музыкальная Газета. – 1898. – № 11. Музыка за границей. – С. 1005.
4. Давиденко Я. Приз – піаніно «Петров». Володимир Муравський – переможець міжнародного конкурсу ім. Бедржиха Сметани // Культура і життя. – 1973. – 1-51 (січ). – С.3.
5. Дневники П.И. Чайковского 1873-1891 / Петроград: Музыкальный сектор, 1923. – С. 225.
6. Едличка Э.А. Некролог // Русская Музыкальная Газета. – 1903. – № 31-32. – С. 716.
7. Ігнатченко Г.І., Лисенко Л.Ф. Забуті сторінки музичного життя Харкова в 20-30-х роках. Павло Кіндратович Луценка і сучасність // Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції 17-25 жовтня 2001 р. – Харків: Факт, 2001. – С. 15.

8. Кашкин Н. Первое двадцатипятилетие Московской консерватории. Исторический очерк. – М., 1891. – С. 70.
9. Корганов В.Д. Статьи, воспоминания, путевые заметки, библиография. – Ереван, 1968. – С. 430, 468.
10. Лисенко Л.Ф. Павло Кіндратович Луценко та його учні. – Харків: Факт, 2000. – 78 с.
11. Лисенко М.В. У спогадах сучасників / Упоряд. О. Лисенко ; ред. Р. Пилипчук. – К.: Музична Україна, 1968. – С. 19.
12. Луценко П.К. Некролог // Советская музыка. – 1934. – № 5. – С. 51, 52.
13. Московская консерватория. 1866-1966. – М.: Музыка, 1966. – 726 с.
14. Pro Domo Mea. Нариси. – Харків, 2007. – С. 28-30.
15. Русская Музыкальная Газета. – 1916. – № 36-37. – С. 637.
16. Харківський державний інститут мистецтв імені І.П. Котляревського. – Харків, 2002. – С. 13, 14.

УДК 378.47.016:7.01

Мурована І. В.

ПЕДАГОГІЧНА Й КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ШКОЛИ А. КОРОТКОВА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ КІРОВОГРАДЩИНИ

У статті здійснено аналіз досвіду педагога, професора, народного артиста України, керівника Народного хореографічного ансамблю «Пролісок», засновника і першого завідувача кафедри хореографії Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, директора обласного комплексу (гімназії-інтернату-школи мистецтв) Анатолія Короткова.

Ключові слова: досвід, безперервна хореографічна освіта, знання, уміння, навички, виховна робота.

В статті предпринята попытка анализировать опыт педагога, профессора, народного артиста Украины, руководителя Народного хореографического ансамбля «Пролисок», основателя и первого заведующего кафедрой хореографии Кировоградского государственного педагогического университета имени Владимира Винниченка, директора областного комплекса (гимназии-интерната-школы искусств) Анатолия Короткова.

Ключевые слова: опыт работы, непрерывное хореографическое образование, знания, умения, навыки, воспитательная работа.

The article touches upon the experience of A. Korotkov, who is the teacher, professor, People's Artist of Ukraine, the leader of People's Choreographic Dance Group «Prolisok», founder and the first Head of choreographic chair of Volodymyr Vynnychenko Kirovohrad State Pedagogical University, Head of regional complex (gymnasium-boarding-school of art)

It has been revealed in the article the importance of applied methods of the purposeful development of the creative abilities of the students, the formation of national self-identity, the full development of personality, the upbringing of the moral-aesthetic qualities by the means of choreographic maturity.

It was proved by the author the feasibility of an appealing to the pedagogical legacy of A. Korotkov which had been caused by his significant contribution to laying a fundamental basis and development for the creation of choreographic education in Kirovograd region. On the example of A. Korotkov's school it can be traced the effectiveness of continuous choreographic education of the students, the impact of a comparing of training and education.

Keywords: the pedagogical legacy of A. Korotkov, applied methods of the purposeful development, national self-identity, moral-aesthetic qualities, choreographic maturity,